

Aleksandr Saĥarov

Superforta ambicio.

Skizo el la esperantista vivo, originale verkita

de

A. A. Saĥarov.

LIBREJO
„ESPERANTO“.
3, Lubjanskij proezd,
Moskvo, Ruslando.

Книжный магазинъ
„ЭСПЕРАНТО“.
3, Лубянский проездъ,
Москва.

1913.

Prezo 20 kop. (0,22 sm.).

Superforta ambicio

Aleksandr Saĥarov

Superforta ambicio

Literatura suplemento
al
La Ondo de Esperanto

Kaliningrado
Sezonoj
2017

Aleksandr Saĥarov

Superforta ambicio

La unua eldono:

Superforta ambicio

Skizo el la esperantista vivo, originale verkita de A. A. Saĥarov

Moskvo: Librejo "Esperanto", 1913.

Kompostis kaj provlegis: Halina Gorecka

Redaktis kaj enpaĝigis: Aleksander Korĵenkov

Postparolo: Halina Gorecka kaj Aleksander Korĵenkov

Ĝi estas bitlibro (elektronika libro) eldonita laŭ la normoj pdf kaj epub.

Oni ne rajtas plene aŭ parte publikigi ĉi tiun tekston papere aŭ elektronike sen la permeso de la eldonanto aŭ redaktoro de *La Ondo de Esperanto*.

Saĥarov, Aleksandr Andrejeviĉ

Superforta ambicio: Skizo el la esperantista vivo, originale verkita /
Postparolo de Halina Gorecka kaj Aleksander Korĵenkov. — Kaliningrado:
Sezonoj, 2017. — 31 p. — (Literatura suplemento al *La Ondo de Esperanto*,
2017).

© La Ondo de Esperanto, elektronika eldono, 2017

© Halina Gorecka, Aleksander Korĵenkov, postparolo, 2017

Superforta ambicio.

(Originala skizo el la esperantista vivo.)

Mario Viktorovna Parazitova* estis tre mirigita, vidinte sian edzon Paŭlon Petroviĉ revenintan hejmen el lia oficejo kun diversaj saketoj da almanĝaĵoj kaj bombonoj.

— Kion tio ĉi signifas? — scivoleme ŝi demandis lin. — Ĉu hodiaŭ estas la dudeka dato?*

— Ne la dudeka, sed la multe pli grava. Hodiaŭ ni ricevis neordinaran monpremion. Dum la pasinta jaro la rusa popolo kondukis bonege. Post la revolucio ĝi drinkis, kiel neniam antaŭe, kaj propravole pagis al la regna kaso kvincent milionojn da akcizo. Dank'al tio, ĉiu akciza oficisto estis premiita per sumo de duonjara salajro. Hodiaŭ la mono alvenis el la Ministerio kaj estis al ni disdonita. Jen, prenu kaj kaŝu la milon da rubloj, kiun mi ricevis.

Kvankam Paŭlo Petroviĉ ricevis la monpremiojn ĉiujare, sed tian sumon li alportis la unuan fojon. Mario Viktorovna ne povis sin deteni, por ne esprimi al la edzo siajn ĝojajn sentojn. Nur kun granda peno Paŭlo Petroviĉ liberigis sin de ŝiaj fortaj ĉirkaŭpremoj.

— Nun ni havos en la Banko ĝuste dekkvin milojn! — emocie ŝi diris, portante la monon, por kaŝi ĝin en keston.

* En Ruslando la ĝentileco postulas aldoni al baptonomoj de viroj nomojn de iliaj patroj kun sufiksoj: "oviĉ", "eviĉ" kaj al baptonomoj de virinoj — kun sufiksoj: "ovna", "evna". Do, Viktorovna = filino de Viktoro, Petroviĉ = filo de Petro. Rusaj familinomoj de virinoj ordinare diferencas de la familinomoj de viroj per finiĝoj "a" kaj "aja". Do, Parazitov estas familinomo de edzo, Parazitova — familinomo de lia edzino. (Noto de la aŭtoro)

** En Ruslando la regnaj oficistoj ricevas la salajron la 20-an de ĉiu monato. (Noto de la aŭtoro)

— Sed vi, okaze de la ĝojo, ne forgesu pri la tagmanĝo. Mi estas mal-sata kiel lupo, — diris al ŝi la edzo.

— Ne, ne, mi tuj ĝin aranĝos, — aŭdiĝis ŝia voĉo jam el alia ĉambro.

Paŭlo Petroviĉ eniris en sian kabineton, por alivestiĝi kaj meti sur skri-botablon alportitajn oficaĵajn dokumentojn.

Estante tre dika persono, li ne toleris uniformojn kaj ĉiam restis hej-me en sola ĉemizo, zonumita per silka zono. Farinte la alivestiĝon, li zorge ordigis sur la tablo la paperojn kaj notis en sia notlibro ĉiujn hodiaŭajn enspezojn kaj elspezojn. Poste li prenis kalkulilon kaj estis faranta ĝustan kalkulon, kiun kapitalon li nun posedas, kaj kiun renton li denun ricevdos. En ĉi tiun okupadon li tiom enprofundiĝis, ke eĉ ne aŭdis voĉon de la edzino, vokantan lin al la tagmanĝo. Por detiri lin de la kalkuloj, ŝi sendis en la kabineton filon, dekkvinjaran gimnazianon. La lasta senbrue eniris en pordon kaj ŝtelire alproksimiĝis al la patro, subite ŝirmis per la manoj liajn okulojn. Ĉi tiu petolo komence kolerigis Paŭlon Petroviĉ, sed vido de la sola amata filo tuj moligis lin, kaj li nevole sekvis lin en la manĝoĉambron. Vidinte ĉi tie la tablon, kovritan per neĝeblanka tablotuko, kaj starantaj sur ĝi almanĝaĵojn, botelojn kaj manĝilaron, li tute forgesis pri la interrompitaj kalkuloj kaj kun plezura mieno okupis sian kutiman lokon ĉe la tablo. Tre avaraj en ĉiuj aliaj rilatoj, la geedzoj Parazitov tute ne ŝparis monon por bonguste manĝi kaj trinki. En tio ili vidis celon de la vivo. Al diskuto pri venontaj manĝoj la geedzoj dediĉadis antaŭtage ĉiam kelkajn horojn. Kvankam ili estis dungantaj nur kuiristinon, sed Mario Viktorovna tiom bone studis la kuirejan aferon, ke povis instrui al ĝi iun ajn kuiriston. Ŝiajn mastrumajn kapablojn enviis ĉiuj iliaj konatoj. Dank'al ŝia arto, Paŭlo Petroviĉ ĉe la tridekkvinjara aĝo posedis jam tiom imponan ventron, ke serioze pensis pri neceso kuraci sin de la dikeco. Hodiaŭ ĉi tiu arto sin montris supergrade. Okaze de la ĝoja tago Mario Viktorovna elmetis sur la tablon ĉion plej bonan el sia kelo. Siaflanke Paŭlo Petroviĉ aperigis grandan apetiton al ĉiu manĝaĵo. Dum interrompoj li gaje rakontis diversajn urbajn ĉikanojn kaj senĉese ŝercis. Tia humoro iom ŝanĝiĝis nur ĉe la finiĝo de la tagmanĝo. Li subite rememoris pri unu sia kolego, kiu neatendite ricevis tre grandan ofican plialtigon kaj, tiamaniere, antaŭiĝis rilate al Paŭlo Petroviĉ sur la ranga ŝtuparo.

— Mi forgesis sciigi al vi la novaĵon, — diris li, sin levante de la tablo, — mia samoficano Atakov ricevis la oficon de Gubernia Akciza Revizoro. Ĉiuj miras, kiamaniere tio okazis. La plialtigo estus komprenebla, se li estus tre

kapabla aŭ laborema! Sed li per nenio distingiĝis. Cetere, ĉe ni ordinare oni premias nur tiujn, kiuj scias rampi, flati kaj intrigi!

Mario Viktorovna, aŭdinte la novaĵon, tute konsentis kun lia konkludo kaj, por ne daŭrigi la malagrablan konversacion, konsilis al la edzo, ke li post la tagmanĝo iom dormetu. Paŭlo Petroviĉ aprobis ĉi tiun proponon kaj, ricevinte dankan kison de la filo, sin direktis en dormoĉambron. Baldaŭ de tie jam aŭdiĝis laŭta ronkado.

Dum li dormas, ni konatigos la leganton kun nia heroo. Paŭlo Petroviĉ Parazitov estis filo de neriĉa metiisto, kiu tamen povis doni al sia knabo komencan kaj poste gimnazian instruadon. En la gimnazio Paŭlo Petroviĉ ne distingiĝis per mensaj kapabloj, sed, estante laŭ la naturo tre ambicia, li ĉiam fervore lernis kaj, tiamaniere, senhalte transiradis el unu klaso en la alian. Tamen, tio lin ne kontentigadis: li volis esti inter la unuagradaj lernantoj, sed ne povis. Aliflanke, en la gimnazio lernis multaj filoj de nobeloj kaj de altrangaj oficistoj, kiuj iafoje mokis nedelikatajn manierojn de la metiista filo. Tio incitadis la ambicion de Parazitov kaj puŝadis lin en vicojn da revoluciemaj elementoj, kvankam laŭ siaj inklinoj li estis natura burĝo.

Fininte la gimnazion, li elektis por sia plua instruado la medicinan fakultaton de Universitato. Konante en sia urbo multajn kuracistojn, kiuj posedis grandajn domojn, havis bonegajn ĉevalojn kaj vivis kiel magnatoj, li decidis, ke neniu alia fakultato povos doni al li tian bonstaton. Sed la sorto ne destinis, ke li fariĝu kuracisto. Kiam li estis triasemestrano, la studentoj de la Universitato ribelis kontraŭ la registaro. Kiel persono tre incitiĝema, la ribelon partoprenis ankaŭ Paŭlo Petroviĉ. Rezultate li estis eksigita el la Universitato kaj dum kelkaj jaroj devis sin subteni per privataj lecionoj. En tiu tempo li konatiĝis kun sia estonta edzino Mario Viktorovna, kiu posedis malgrandan metiejon kaj altiris al si la atenton de Paŭlo Petroviĉ per sia praktikeco. Baldaŭ post ilia geedziĝo Mario Viktorovna konvinkis sian edzon forgesi pri la ofendoj, kiujn li ricevis de la registaro, kaŝi kiel eble plej malproksimen liajn revoluciaĵojn kaj peti pri iu ofico en regnaj institucioj. Ŝi eĉ mem helpis al li trovi tian oficon en la Financa Ministerio. Tiamaniere Paŭlo Petroviĉ fariĝis unu el la personoj, kontraŭ kiuj li tiom akre pli frue ribelis. Komence li sin sentis en nova situacio iom konfuzita, sed baldaŭ li sin konsolis per la penso: mi penos kiel eble plej rapide kolekti malgrandan kapitalon kaj ĉe unua oportuna okazo forlasi sian oficon. La servadon li komencis en vilaĝo, kiel Akciza Observisto. Laŭ sia ofico li devis kontroli

venditajn botelojn da brando en regnaj brandvendejoj kaj observi, ke la brando ne estu vendata de privataj personoj ekster permesitaj vendejoj. Kvankam al tiu devo Parazitov estis preparita nek en la gimnazio, nek en la Universitato, tamen li montriĝis tiom fervora kaj akurata kontrolisto, ke baldaŭ altiris al si atenton de la estraro. Dank' al tio post tri jaroj li jam havis tre bone salajratan oficon. Ricevante pli ol du mil spesmilojn da jara salajro kaj loĝante kun sia malgranda familio, konsistanta el la edzino kaj sola filo, en la vilaĝo, Paŭlo Petroviĉ sufiĉe rapide ŝparis al si kapitaleton kaj vivis plenplezure: kvinfoje tage manĝis, dekfoje trinkis teon kaj, krom siaj oficaj devoj, pri nenio zorgis.

Tiamaniere tre trankvile por Parazitov pasis dek jaroj, kun ĉiujara pligrandiĝo de lia kapitalo kaj pezo. Sed alvenis la tempo lernigi lian filon. Paŭlo Petroviĉ komencis klopodi, por ke oni donu al li oficon en iu urbo. Lia deziro baldaŭ efektiviĝis kaj li fariĝis urba loĝanto. Tre malfacile estis por li alkutimiĝi al novaj cirkonstancoj de la vivo kaj lia edzino devis ĉiutage aŭskulti la plej akrajn insultojn de sia edzo kontraŭ diversaj personoj, kies vivmaniero iom diferencis de la ilia. Rezultate, dum du aŭ tri jaroj ili povis trovi en la tuta urbo nur du aŭ tri familiojn, kiuj al ili pli aŭ malpli plaĉis. Al la lastaj apartenis ankaŭ senfamilia kuracisto Nikolao Adamoviĉ Telegrafov, samgimnaziano de Paŭlo Petroviĉ. Kvankam Parazitov ne sufiĉe amis tiun ĉi estintan kamaradon, ne povante pardoni al li lian superan diplomitiĝon, tamen toleris lin pro liaj iafojaj kuracistaj servoj. Ne plaĉis al Paŭlo Petroviĉ en Telegrafov ankaŭ lia maltrankvila karaktero: la kuracisto ĉiam estis okupata per iu ideo, kiun li senlace propagandis kaj ofte altrudis al siaj konatoj. Sed kiam elekto ne estas granda, oni prenas tion, kio estas proponata.

Siavice Mario Viktorovna iom timis, ke Nikolao Adamoviĉ "kun siaj ideoj" ne entiru ŝian edzon en iun malagrablan "historion". Malgraŭ tio ŝi kun plezuro disputadis kun li pri diversaj liaj fantaziaĵoj.

Jen estas mallonga, sed plena priskribo de unuforma vivo de Paŭlo Petroviĉ, kiun ni lasis dolĉe dormantan post la sata tagmanĝo. Tion li faris ĉiutage dum unu aŭ du horoj. Je la sepa Mario Viktorovna jam preparis la samovaron kaj vokis siajn familianojn al ĉi tiu ordinara vespera okupado. Dum ŝi atendis ilian alvenon, aŭdiĝis pordsonorilo kaj la servistino raportis, ke alvenis "la doktoro", kiel ŝi ĉiam nomis Nikolaon Adamoviĉ Telegrafov. Post kelkaj sekundoj en la manĝoĉambron rapidpaŝe eniris altkreska sinjoro, kun longa barbo kaj inteligenta vizaĝo. Ĉiuj liaj manieroj montris, ke

li tre alkutimiĝis al societa vivo kaj ĉie sin sentis, kiel hejme. Li afable salutis la mastrinon kaj tuj informiĝis, kie estas la edzo.

— Ĉi tie, ĉi tie, mia kara doktoro, — aŭdiĝis lia voĉo el la apuda ĉambro kaj en la pordo aperis Paŭlo Petroviĉ kun kontente ridetanta vizaĝo. Post reciprokaj salutoj la mastro invitis la gaston altabliĝi kaj ĉe la glaso da teo rakonti pri urbaj novaĵoj.

— Nu kion mi povas diri al vi? Cetere, jen! Ĉu vi memoras nian gimnazian kolegon Gazetov. Li nun servas en Siberio. Antaŭ kelkaj semajnoj mi ricevis de li leteron, skribitan en nekonata lingvo. Rigardante la leteron, mi ekpensis, ke ĉi tio estas iu lia elpensajo: li ja ĉiam distingiĝis per strangaĵoj. Sed poste mi komencis legi ĝin kaj preskaŭ ĉion komprenis. Al la letero estis aldonita folio, kiu traktis pri nova lingvo Esperanto, kreita de Varsovia doktoro Zamenhof kaj enhavis plenan gramatikon de la lingvo kaj vortaron de la plej ofte uzataj vortoj. La leteron Gazetov skribis en ĉi tiu lingvo. Sur la folio estis montrita adreso de la librejo, ĉe kiu oni povas aĉeti lernolibrojn kaj vortarojn de la lingvo. Mi tuj skribis al la librejo kaj antaŭ unu semajno ricevis ĉiujn menditajn librojn. La lingvo kaj ĝiaj principoj al mi tiom plaĉis, ke mi decidis studi ĝin plej detale. Nun mi jam povas legi kaj iom skribi en Esperanto. Permesu tralegi al vi kelkajn liniojn en ĉi tiu lingvo kaj vi mem konvinkiĝos, kiom ĝi estas simpla.

— Artefarita lingvo! Kia absurdo! Ĉu oni povas krei lingvon? Vi baldaŭ diros, ke oni povas prepari artefaritan homon en laboratorio! Nu ne! Via ŝerco maltrafis la celon.

— Ĉu vi ne kredas? Sed rigardu mem kaj konvinkiĝu! Jen estas la preĝo “Patro nia”, jen estas la himno en versoj, jen estas la leteroj...

Ĉe tiuj vortoj Nikolao Adamoviĉ eltiris el sia poŝo la gramatikon de doktoro Zamenhof kaj transdonis ĝin al Paŭlo Petroviĉ. Li kun malfido trafoliis ĝin kaj kun ironio redonis al la gasto.

— En la mondo ekzistas multaj mallaboremuloj, kiuj ne scias, kiel uzi sian tempon. Via Zamenhof, kredeble, apartenas al tiaj sinjoroj! Ĉiu sendube preferos studi iun el la novaj lingvoj; li almenaŭ tuj trovos jam riĉan literaturon kaj praktikan aplikon. Sed kion donas tiu ĉi elpensajo?

Ĉar la disputo okazis en la jaro, kiam Esperanto havis preskaŭ neniun literaturon, la gasto povis eldiri nur la teoriajn argumentojn pri utileco por la homaro de unu komuna lingvo, pri simpleco de artefarita lingvo, pri interna ideo de esperantismo k. t. p.

Sed Paŭlo Petroviĉ estis tro praktika kaj inerta persono, por ke oni

povu movi lin per tiaj abstraktaĵoj. Tiukaŭze la ambaŭ disputintoj restis ĉe sia antaŭa opinio. Mario Viktorovna kun rideto aŭskultis ilian disputon kaj de tempo al tempo ĵetis kelkajn vortojn por pli varmigi ĝin.

Elĉerpinte ĉiujn siajn argumentojn kaj konvinkiginte je ilia senrezulteco, Nikolao Adamoviĉ nerve fintrinkis sian glason kaj leviĝis por adiaŭi.

— Mi esperas, ke vi dum libera tempo ne rifuzos atente trarigardi ĉi tiun libreton, kiun mi lasas ĉe vi, — diris li forirante.

— Lasu, se vi volas, sed mi dubas, ke mi trovos por tio tempon.

— Mi ne komprenas, paĉjo, kial la homoj ne interkonsentas alpreni unu komunan lingvon? Tiam ja oni devus lerni en la gimnazio nek la latinan, nek la grekan, nek la francan, nek la germanan lingvojn, — finis la konversacion la filo de Paŭlo Petroviĉ.

— Jen vi vidas, la juneco estas pli sentema kaj pli komprenas siajn interesojn, ol ni, maljunaĵo, — diris la doktoro, jam fermante post si la enirpordon.

— La nova ideo ekbruligis nian doktoron sufiĉe forte, — ironie diris post lia foriro Mario Viktorovna al sia edzo. — Ni rigardu, kiom da tempo daŭros lia entuziasmo.

— Kredeble li jam forgesis, pri kio li ĵus parolis, — respondis la edzo, kaj komencis paroli pri mastrumaj temoj.

Sed li eraris. La ideo pri unu komuna lingvo tiom kaptis la doktoron, ke nenie lasis lin. Revenante de Paŭlo Petroviĉ kaj rememorigante la tutan konversacion, li konkludis, ke tiajn “dikhaŭtulojn” oni povas venki nur per praktikaj aplikoj, kaj neniel per teoriaj argumentoj. Sed kie oni povas preni la aplikojn, kiam la lingvo estas ankoraŭ en embria stato? Ha! — rememoris li, — kune kun la esperantaj libroj mi ricevis esperantistan adresaron. Mi provu sendi kelke da leteroj laŭ tiuj adresoj en diversajn landojn! Se mi ricevos respondojn, — jen estos la praktika apliko.

Kaj Nikolao Adamoviĉ rapide ekiris hejmen, por efektiviĝi sian penson. En la adresaro li elektis dek adresojn el diversaj partoj de la mondo kaj laŭ ili skribis sur belaj poŝtkartoj dek leterojn serĉante preskaŭ ĉiun vorton en la vortaro kaj senĉese informiĝante en la gramatiko. Estis jam la dekdua horo, kiam li finis la laboron. Sed lia senpacienco kaj entuziasmiĝo estis tiom grandaj, ke li kuris por ĵeti la leterojn en poŝtkeston.

Dum la sekvintaj tagoj la doktoro tutan sian liberan tempon uzis por studo de la lingvo Esperanto. Li faris tradukojn de esperantaj tekstoj rusen kaj de la rusaj — esperanten, lernis vortojn kaj laŭte legis. Aŭskultante la

nekompreneblajn vortojn, kiujn li legis kaj observante lian neordinaran fervorecon, lia servistino eĉ komencis timeti, ĉu la doktoro iom ne frenezigiĝis. Pasis dek tagoj post lia vizito de Parazitov, kiam la doktoro ricevis du bele ilustritajn poŝtkartojn el Parizo kaj Londono, skribitajn esperante. Ili estis la respondoj je liaj leteroj. Nikolao Adamoviĉ emocie komencis legi ilin kaj sen vortaro komprenis ĉion, kio estis en ili skribita. Do, la eksperimento bonege sukcesis. Li jam intencis tuj kuri al siaj konatoj kaj montri siajn trofeojn, sed pripensinte li decidis atendi ankoraŭ kelke da respondoj. Post unu monato Nikolao Adamoviĉ posedis jam sep alilandajn poŝtkartojn kaj konis la lingvon Esperanto tiom bone, ke povis sufiĉe flue legi esperantajn tekstojn kaj traduki esperanten rusajn frazojn. Provizinte sin tiamaniere per tiuj armiloj li decidis denove fari la atakon kontraŭ Parazitov.

Por tiu vizito la doktoro elektis matenajn horojn dum festotago. Paŭlo Petroviĉ estis per nenio okupita kaj enuis; tiukaŭze la alveno de la doktoro lin eĉ ĝojigis, des pli, ke la triumfanta kaj ridetanta vizaĝo de la vizitanto promesis interesajn novaĵojn.

— Mi mem scias, ke Nikolao Adamoviĉ portas interesajn informojn: ĉi tion oni povas vidi laŭ lia vizaĝo, — diris Paŭlo Petroviĉ, renkontante lin ĉe la pordo kaj premante lian manon.

— Jes, jes, tre multajn, — respondis la gasto post kutimaj salutoj. — Sed antaŭe vi diru al mi, ĉu vi tralegis la esperantan gramatikon, kiun mi lasis ĉe vi la lastan fojon?

— Kiun gramatikon? Ha, mi tute forgesis pri ĝi, pardonu min.

— Tre bedaŭrinde! Se vi ĝin tralegus, vi povus kompreni, ekzemple, jenajn leterojn, kiujn mi ricevis el diversaj landoj de la mondo.

Ĉe tiuj vortoj la doktoro elpoŝigis la ricevitajn de li poŝtkartojn kaj transdonis ilin al Parazitov.

— Ni rigardu, kion vi alportis! Sed ĉar tia okupado ne estas oportuna en la vestiblo, mi invitus vin eniri en la manĝoĉambron, kie, ĝustatempe, nin jam atendas la samovaro kaj la mastrino.

— Kial ni tiom longe vin ne vidis! Kion vi alportis? — renkontis la gaston Mario Viktorovna, kiu, sidante ĉe la tablo, jam aŭdis parton de ilia interparolado en la vestiblo.

— Dankon por via afabla demando! Mi ne povis viziti vin pli frue, ĉar mi lernis. Nun mi alportis al vi pruvojn, ke la homoj bonege povas kompreni unu la alian ne sole en naturaj, sed ankaŭ en artefarita lingvo.

Jen, konvinkigu! Mi sendis alilanden dek leterojn, skribitajn en Esperanto kaj ricevis jam sep respondojn. Do mi estis komprenita, kaj la teoremo estas pruvita.

La geedzoj kun scivolemo estis trarigardantaj la poŝtkartojn. Paŭlo Petroviĉ, neniam antaŭe vidinta alilandajn leterojn, nevole interesiĝis kaj eĉ penis legi la skribiton. Samtempe la gasto rakontis al ili, kie li prenis la adresojn kaj klarigis ĉefajn principojn de Esperanto.

— Vi ne povas imagi al vi, kiom grandan estontecon havos ĉi tiu lingvo kaj kia agadkampo prezentiĝas al ĝiaj adeptoj. Ja en ĝin oni tradukos ĉefajn verkojn el ĉiuj literaturoj! Kiun grandan profiton ĝi promesas.

La pentritaj perspektivoj ekbruligis la imagon de Paŭlo Petroviĉ kaj en sia animo li jam decidis ellerni la novan lingvon. Li trovis la gramatikon kaj petis, ke la doktoro klarigu al li la ĉefajn ĝiajn regulojn. Nikolao Adamoviĉ kun grandega entuziasmo plenumis lian deziron kaj klarigis ne sole la 16 regulojn de la gramatiko, sed ankaŭ ĉiujn afiksojn. Mario Viktorovna komence aŭskultis la lecionon, sed baldaŭ laciĝis kaj sub iu preteksto foriris en alian ĉambron. La instruanto kaj lernanto ne rimarkis kiel pasis tri horoj. Forirante Nikolao Adamoviĉ estis preta kisi sian fervoran aŭskultinton. Ĉe la adiaŭo li prenis de Paŭlo Petroviĉ promeson daŭrigi la studadon de la lingvo. Efektive, ferminte la pordon post la gasto, Parazitov denove prenis la gramatikon kaj studis ĝin. La enirinta edzino volis pri io paroli kun li, sed ricevis nur la respondon, ke li nun estas okupita. Tiamaniere li laboris ĝis la tagmanĝo. Ĉe la tablo la konversacio turniĝis prefere ankaŭ ĉirkaŭ Esperanto. Paŭlo Petroviĉ penis ĉiun vidatan en la ĉambro objekton nomi en Esperanto kaj fine deklaris, ke de la nuna tago li studos ĉi tiun lingvon detale. Al tio li invitis ankaŭ sian edzinon, sed ŝi diris, ke sen tiaj sensencaĵoj ŝi havas sufiĉe da laboro.

De tiu tago la hejma vivo de Paŭlo Petroviĉ tute renversiĝis. Liaj ventraj interesoj deiris sur la postan planon; ilin sekvis la ofcaj; antaŭe tre fervora oficisto, nun li plenumadis sian devon treege ne volonte, preskaŭ tutajn tagojn dediĉante al legado de esperantaj libroj kaj tradukado esperanten. Li ankaŭ ŝanĝis la ordinarajn temojn de konversacioj kun ĉiuj konatoj. Dum ĉiu oportuna okazo li ekparoladis pri Esperanto kaj insiste konsilis ĝin lerni. Samtempe li akiris al si multajn korespondantojn kaj ĉiutage ricevis kaj sendis po kelke da esperantaj leteroj. Dank'al tio post du aŭ tri monatoj li jam legis kaj skribis sufiĉe flue. La sukceso tiom lin kuraĝigis, ke li imagis sin esperanta filologiisto kaj verkisto. Ĉar tiam la rusaj esperantistoj ankoraŭ

ne havis plenan esperanto-rusan vortaron, Paŭlo Petroviĉ decidis mem ĝin verki kaj eldonigi. Tiucele li komencis traduki rusen unu el alilandaj plenaj vortaroj. La laboro definitive forgesigis lin pri ĉio alia.

Mario Viktorovna dum la unuaj semajnoj ĝojis, ke la edzo trovis al si plaĉan okupadon. Sed baldaŭ lia troa fervoro komencis enuigi kaj eĉ maltrankviligi ŝin. La malagrablon de lia ĉiama okupado per Esperanto ŝi precipe eksentis post forveturo en gimnazion de ilia filo. Nun ŝi devis pasigi la tutajn tagojn sola. Se la edzo iafoje parolis kun ŝi, li fine nepre ekparoladis pri Esperanto. Li ankaŭ ĉesis akompani ŝin dum promenadoj kaj vizitoj. Tia ŝanĝo en la vivo de Paŭlo Petroviĉ turnis atenton al li de iliaj konatoj. Multaj el la lastaj moketis lin kaj renkontante Marion Viktorovna kun ironiaj ridetoj demandis:

— Kial ni tute ne vidas vian edzon? Ĉu li estas sana?

Revenante hejmen kaj trovante la edzon okupata per Esperanto, ŝi rakontadis al li pri tiuj ironiaj demandoj kaj ne preterlasis aldoni, ke ĉiuj en la urbo mokas lin kaj la doktoron. Sed tio tute ne efikis Paŭlon Petroviĉ.

Unufoje, ordigante skribotablon de la edzo, ŝi trovis du oficajn paperojn, per kiuj lia estraro faris al li mallaŭdon pro neĝustatempa plenumo de kelkaj oficdevoj. Nenio simala antaŭe okazis. Ŝia imago tuj pentris la bildon, ke la edzo baldaŭ estos eksigita, ili plu ne ricevados la salajron kaj al ili minacos la plej mizera ekzistado. Pro la ekscitiĝo ŝi furioze ĉifis kaj disĵetis liajn esperantajn librojn, sin ĵetis sur kanapon kaj histerie ekploregis. Paŭlo Petroviĉ tiutempe estis en alia ĉambro. Aŭdinte ŝiajn kriojn, li kuris en la ĉambro kaj vidinte sian edzinon en tia stato, tre ektimis kaj nenion povis kompreni.

— Kio okazis, — li multfoje demandis ŝin. — Trankviliĝu kaj rakontu!

Sed ŝi daŭrigis konvulsie tremi, tenante kaj ĉifante en la manoj la estrarajn paperojn. Fine ŝi inter la ploregoj ekparolis:

— Kial vi nenion diris al mi, ja oni baldaŭ vin eksigos, jen kion ili skribas.

Ŝi ellasis la paperojn kaj Paŭlo Petroviĉ, rigardinte ilin, tuj komprenis la kaŭzon de la sceno. Li penis trankviligi la edzinon, dirante, ke tio tute ne estas grava, ke tiajn paperojn ricevas ĉiu oficisto k. t. p. Ĉio estis vana. Tiam Paŭlo Petroviĉ proponis inviti Nikolaon Adamoviĉ kiel kuraciston. Sed per tio li alverŝis oleon en la fajron.

— Mi ne volas, mi ne volas, — kun duobla forto ekkriis la edzino. — Estas li, kiu faris nin malfeliĉaj. Se li ne entirus vin en la malbenitan Esperanton, nia vivo ne ŝanĝiĝus. Li povas fari, kion li ekdeziras: li estas fraŭlo.

Sed vi havas familion; vi devas zorgi pri ĝi; mi tute ne deziras iri straten kaj almozpeti.

Pasis pli ol duonhoron, antaŭ ol finiĝis la rivero da diversaj riproĉoj, direktitaj de Mario Viktorovna al la edzo kaj alvenis malgranda trankviliĝo.

Post tia okazintaĵo Paŭlo Petroviĉ dum kelkaj semajnoj iom malpli-grandigis la kvanton da horoj, dediĉataj al Esperanto kaj penis ordigi siajn oficajn aferojn. Por ne inciti la edzinon li sin okupis per Esperanto pli kaŝe kaj dum ŝia ĉeesto sin ŝajnis interesiĝi pri siaj oficaj aferoj. Siaflanke Mario Viktorovna jam ne estis tiom afabla, kiel pli frue kun Nikolao Adamoviĉ kaj uzis ĉiun oportunan okazon, por diri al li, kiam li estis alvenanta, ke la gemastroj forestas. Krom tio ŝi aranĝis ĉirkaŭ la edzo el siaj konatoj kaj geparencoj vivan baterion, kiu devis pafadi kontraŭ li kaj Esperanto per diversaj moko kaj ironiaj ŝercoj.

Al Paŭlo Petroviĉ ĉi tio kaŭzis multajn malagrabraĵojn. Por eviti la atakojn li pli ofte ol antaŭe vizitis la doktoron kaj forveturadis el la urbo kva-zaŭ pro siaj oficaj aferoj.

Unufoje, reveninte hejmen, li, dum tagmanĝo, ŝajnigante sin tute indiferenta, interalie diris, ke la doktoro organizas en la urbo laŭleĝan esperantistan societeton, kiu propagandos Esperanton kaj aranĝos babilkunvenojn, por ke ĝiaj anoj povu tie sin ekzerci je buŝa esperanta interparolado.

— Ĉu li esperas trovi krom vi ankoraŭ la malsaĝulojn, kiuj konsentus aniĝi ĉi tiun societeton? — kun malbone kaŝita kolero demandis Mario Viktorovna.

— Jes, li jam trovis pli ol tridek membrojn.

— Kiun, ekzemple?

— La juĝiston, pastron, kelke da geinstruistoj, fraŭlinojn Martov, Supov kaj aliajn.

— Ha, Martov kaj Supov! Mi scias, kiucele ili deziras aniĝi la societeton; ili certe esperas trovi tie fianĉojn.

— Kiom malice vi ĉiam juĝas pri virinoj, Manjo! Ĉu fraŭlino ne povas interesiĝi tiel same, kiel viroj? Almenaŭ la nomitaj sinjorinoj estas tiom seriozaj, ke ili tute ne meritas la faritajn de vi suspektojn.

— Ne defendu ilin, mi vin petas. Mi scias ilin pli bone, ol vi. Sed vi gardu vin mem, por ke ne ripetiĝu la universitata historio!

La konversacio akceptis tre malagrablan karakteron kaj Paŭlo Petroviĉ rapidis ŝanĝi la temon.

Post tri semajnoj de ĉi tiu interparolado Paŭlo Petroviĉ kaj Mario Viktorovna, ĉiu aparte, ricevis subskribitajn de Telegrafov invitojn al fonda kunveno de la esperantista societo. Mario Viktorovna pro scivolemo, iris tien kune kun sia edzo. Dank'al noveco de la afero, laŭ la invito alvenis pli ol 50 personoj.

La kunveno estis malfermita de Telegrafov per malgranda parolado pri signifo por la homaro de unu komuna lingvo kaj pri strukturo de la lingvo Esperanto. Poste estis diskutite pri funkciado de la societo kaj elektita la Komitato. Ĝin konsistigis la doktoro kiel prezidanto, Paŭlo Petroviĉ kiel vicprezidanto, fraŭlino Martov kiel bibliotekistino, kaj ankoraŭ du membroj. Fine estis difinitaj tagoj por kursoj kaj babilkunvenoj.

Post elekto de la Komitato Mario Viktorovna, renkontante siajn konatojn, ironie diris al ili:

— Gratulu min, nun mi estas edzino de la vicprezidanro. Ne vane mia edzo kaj Telegrafov klopodis pri la societo! Vi imagu: prezidanto kaj vicprezidanto! Kvazaŭ en la franca respubliko!

Kiam ŝi estis revenanta kun la edzo hejmen, ŝi interalie diris al li:

— Kiom Nikolao Adamoviĉ ŝatas estri: dum la kunveno li ĉiujn komandis kiel ŝaksoldatojn; vi devas danki lin, ke li bonvolis donaci al vi la vicprezidantan rangon.

Responde Paŭlo Petroviĉ ion balbutis. El tio la edzino komprenis, ke ŝi ekpulpis malfortan kordeton ĉe la edzo.

La sekvintajn semajnojn Paŭlo Petroviĉ preskaŭ ĉiun vesperon pasigis ekster sia hejmo: jen li vizitis la babilkunvenojn, jen gvidis la kursojn, jen partoprenis la kunsidojn de la Komitato. Tio tre kolerigis Marion Viktorovna; ŝi multfoje riproĉis la edzon kaj plendis pri lia konduto al siaj konatoj. Sed nenio helpis. La plendoj donis nur pliajn motivojn al diversaj moketoj kaj ŝercoj.

Unufoje ŝin renkontis sur strato juĝa esploristo, tre malica ŝerculo kaj mokulo. Informiĝinte pri farto de Paŭlo Petroviĉ, li ironie diris:

— Mi aŭdis, ke via edzo tre interesiĝas per la esperantaj kursoj kaj mem instruas al Esperanto la fraŭlinojn Martov kaj Supov. Kaj post la lecionoj kun plezuro akompanas ilin hejmen. Ĉu tio estas vera?

— Ho, kia li estas perfidulo! Mi devas observi lin, — kvazaŭ ŝerce respondis al li Mario Viktorovna, sed ŝia tremanta voĉo montris ŝiajn verajn sentojn. Peninte kiel eble plej rapide ĉesigi la konversacion, ŝi emociita revenis hejmen kaj tuj ekscitite rakontis al la edzo pri la renkonto.

— Kaj vi atentas vortojn de tiu ĉi babilulo! Ĉu vi ne scias, ke por bela vorteto li ne kompatos eĉ sian patron?

— Mi sendube ne kredas al li, sed tiaj ŝercoj min ofendas kaj kolerigas. Por kio vi donas temojn por ili?

— Nu, se vi tion ĉi timas, lernu Esperanton kaj mem vizitu la kursojn. Jen estos tre simpla eliro el via tiom malagrablebla situacio, — jam ironie diris Paŭlo Petroviĉ.

— Sed kie mi trovos tempon por tiuj senutilaj aferoj?

— Ha, ha, ha! Vi ja trovas sufiĉe da ĝi por babilado kaj ĉikanoj kun viaj amikinoj!

— Niaj babiladoj estas ĉuokaze pli utilaj, ol via malsaĝa lingvo, — respondis Mario Viktorovna kaj kolere foriris el la ĉambro, forte frapinte la pordon.

Ĉar Paŭlo Petroviĉ ne posedis fortajn nervojn, la similaj scenoj ĉiam efikis lin tre malagrable. Por eviti ilian ripetiĝon, li devis viziti la societon pli malofte. Ifoje li faris tion eĉ kaŝe. La situacio fariĝis al li netolerebla. La malkontenteco pli kaj pli densiĝadis kaj eksplodis en tute neatendita formo.

Dum unu el la hejmaj scenoj Paŭlo Petroviĉ firmvoĉe diris:

— Ĉar viaj malsaĝaj atakoj kontraŭ mia ŝatata okupado tre al mi tedis, mi decidis doni al mi pli da libereco. Tiucele somere mi prenos forpermeson kaj veturos al la Universala Esperantista Kongreso.

Aŭdinte tion, Mario Viktorovna nerve ridis kaj ironie diris:

— Nur vin oni tie ne vidis!

Al tiuj ĉi vortoj de la edzo ŝi donis neniun signifon, ĉar ŝi ne povis imagi vojaĝanta alilande personon, kiu pli ol dek jarojn loĝis en vilaĝo kaj entute distingiĝis per tre ne moviĝema kaj ne decidema karaktero. Supozeble, tion ne kredis la dirinto mem, sed la ironia rilato de la edzino tiom lin incitis, ke poste li pensis pri la vojaĝo jam tute serioze.

La sekvintan tagon li mem iniciatis la interparoladon pri sia projekto. La edzino fikse rigardis lin kaj konvinkiĝinte, ke li tute ne ŝercas, diris:

— Sed ĉu vi bone pripensis, kiom kostas tiu ĉi vojaĝo?

— Jes, proksimume kvarcent rublojn* por unu persono kaj sescent kvindek por du, se ni veturos duope.

— Kio koncernas min, mi havas neniun deziron pri tiu vojaĝo, tiom pli,

* Preskaŭ 400 spesmilojn. (Noto de la aŭtoro)

ke mi tute ne konas fremdajn lingvojn. Mi pensas, ke vi ankaŭ lasos vian malsaĝan intencon. La kvarcent rubloj ja estas tre granda sumo. Kie do estas via revo kolekti kiel eble plej baldaŭ la kapitalon sufiĉan por vivi sen servado?

— Certe, ĉi tiu sumo ne estas malgranda, sed mi esperas, ke ĝi ne estos vane perdita. Mi decidis kiel eble plej bone perfektigi en Esperanto, kaj poste vivi per literatura laboro. Jen nun mi preparas la esperantan vortaron; eble mi trovos personon, kiu konsentos eldoni ĝin.

La lastaj argumentoj iom moligis la koron de Mario Viktorovna kaj ŝi aŭskultis la edzon pli cedeme.

— Per kio la diablo ne ŝercas, — ŝi pensis. — Eble efektive mia edzo povas fariĝi verkisto! Kaj fine, kiel mi povas deteni lin de la vojaĝo? La salajron ricevas li mem! — Kaj ŝi decidis atendi, kion montros la estonto, kun kaŝita espero, ke eble Paŭlo Petroviĉ mem alipensos. Sed tio ne okazis.

Li jam komencis klopodi pri alilanda pasporto kaj aliaj formalajoj, bezonaj por oficistoj. En julio ĉio estis finita kaj Paŭlo Petroviĉ provizinte sin per la necesa sumo da mono kaj ornamente sian bruston per la esperantista insigno, sidiĝis en vagonaron. Ĉar en la esperantistaj ĵurnaloj li ĉiam legis nur pri senĉese kreskanta movado de Esperanto en diversaj landoj de la mondo, li trograndigite konkludis, ke la esperantistoj jam estas tiom multenombraj, ke oni povas renkonti ilin ĉie. Tiukaŭze li estis konvinkita, ke li trovos siajn samideanojn jam en la sama vagono, kie li sidiĝis. Tial li atente observis la brustojn de ĉiuj siaj samvagonanoj kaj estis tre mirigita, trovinte en ĝi neniun verdstelanon. Li trapasis ĉiujn aliajn vagonojn de la sama vagonaro, sed ankaŭ renkontis neniun samideanon.

— Strange, — li pensis. — Kie ili estas? Ĉu ili forveturis al la kongreso pli frue aŭ veturos pli malfrue?

Li eliradis el sia vagono dum ĉiu halto de la vagonaro, kun la espero renkonti esperantistojn ĉe la stacidomoj, sed ĉio estis vana. Tiamaniere li veturis jam du tagojn, estante en la tuta vagonaro sola verdstelano. Proksimiĝis la germana landlimo. Paŭlo Petroviĉ sentis maltrankvilecon: li ja preskaŭ tute ne konas la germanan lingvon! Kion li faros en la fremda lando? La sorto lin savis nur post Varsovio. En la vagonaron eniris rusa esperantisto, kiu ankaŭ veturis al la kongreso kaj estis tre sperta en alilandaj vojaĝoj.

Parazitov, vidinte lin, treege ekĝojis kaj tuj aranĝis al li lokon en sia kupeo. Li rakontis al li pri sia malĝoja vojaĝo kaj kulpigis la esperantistajn ĵurnalojn je falsaj sciigoj.

— Ne, sinjoro, — respondis la samideano, — en tio estas kulpaj ne la ĵurnaloj, sed via imago; ĝi alcentrigis ĉiujn esperantistojn kaj iliajn grupojn al tro malvasta spaco da terglobo. Se vi penus la centmilojn aŭ milionon da esperantistoj dividi je kvanto da kvadrataj kilometroj, kiujn ampleksas la tuta terglobo, vi vidus, ke sur spaco da tricent kvadrataj kilometroj loĝas nur unu esperantisto. Do, ne estos mirinde, se ni renkontos pli aŭ malpli grandan kvanton da samideanoj nur en la kongresurbo, kien kunveturos la esperantistoj preskaŭ el ĉiuj landoj.

Post la renkonto de la samideano la vizaĝo de Paŭlo Petroviĉ fariĝis pli agraba. Ili multe parolis pri diversaj temoj kaj tute ne rimarkis, ke ili jam alveturas al germana landlimo. Post plenumo de diversaj formalajoj ili alvenis al la unua germana stacio kaj ĉi tie ŝanĝis la rusan vagonaron je la alilanda. Kia senreviĝo! Parazitov ĉiam imagis la eksterlandon kiel veran paradizon. Li pensis, ke la triaklasaj vagonoj de Germanujo neniom diferencas de la rusaj duaklasaj; tial li aĉetis la triaklasan bileton kaj estis tre mirigita, kiam li ekvidis, ke tiuj vagonaroj ne posedas eĉ oportunecojn de la triaklasaj rusaj. Ne malpli li estis konsternita, kiam en kupeo apud li okazis ebria germana soldato, kiu kantis, kraĉis, malpaciis kaj senĉese trinkis la bieron. Ho, ĉi tiu abomena germana biero! Paŭlo Petroviĉ eĉ nun ne povas sen abomeno rememori ĝin. Li deziregis trinki rusan teon, sed ĉie vidis nur bieron! Ho, ĉarmaj rusaj vagonaroj! Kie estas viaj larĝaj, longaj benkoj! Kie estas viaj kupeaj tabletoj, ebligantaj trinki kaj manĝi, kiel hejme! Kie vi estas la rusaj bufedoj, kun viaj ĉarmaj samovaroj kaj rusaj manĝaĵoj? Efektive oni prave diras: kion ni havas, tion ni ne gardas, sed ĝin perdinte ploras. De Torn ĝis Berlin — la dekhora vojaĝo kaj nek unu glaso da teo! Paŭlo Petroviĉ soifis, soifegis kaj malbenis la fremdlandon. Lia sola espero estis direktita al Berlino. Sed tie li denove senreviĝis. En la hotelo li petis samovaron, sed ricevis nur tekruĉon. Li pretiĝis trinki dek glasojn, sed oni donis al li nur du tasojn. Post tio jam nenio plaĉis al li en la urbo. La malkontentecon pligrandigis la neceso ĉiam esti en la movado, ĉar lia kunvojaĝanto montrigis tre scivolema kaj dum unu-du tagoj nepre volis trarigardi la tutan urbon. Posedante grandegan moviĝemon, li povis marŝi dum unu tago pli ol kvindek kilometrojn; dum Paŭlo Petroviĉ kaŭze de sia dikeco jam post unu horo de marŝado sin sentis tute lacigita kaj postulis ripozon. Sed resti en la hotelo, dum la kunvojaĝanto sola marŝadus tra la urbo, Parazitov iom hontis. Do, li vole nevole devis kuri kun sia kamarado, trolacigante sin kaj malhelpante lin. En tia stato li malbenadis ĉiujn: la doktoron Telegrafov,

kiu lin esperantigis, la edzinon, kiu permesis la vojaĝon, la kunulon, kiu kuradas kiel ĉashundo, la germanojn, kiuj tiel malbone aranĝis sian vivon.

La sekvintan tagon li firme diris al sia samideano, ke li tute ne deziras plu doni sin al torturoj kaj restos hejme, por ripozi. Dum tiu tempo li skribis al siaj geparencoj kaj gekonatoj kelke da leteroj, kie li elverŝis la tutan sian galon.

— Kara Manjo, — li skribis al sia edzino, — se iu al vi diros, ke en la alilando oni vivas tre bone, ne kredu: ĉi tie oni povas morti de malsato kaj soifo kaj neniu atentis tion. Se iu kredigos vin, ke en la mondo ekzistas multaj esperantistoj, nomu lin mensogulo: ĝis nun mi renkontis nur unu tian personon kaj li, ŝajne, apartenas pli al speco de hundoj, ol homoj. Se vi ie legos, ke alilande estas bonaj fervojoj, ne kredu, ne kredu, ne kredu... Mi jam pentas, ke mi veturis kaj ne obeis viajn konsilojn...

Fininte la leterojn, li iris por ĵeti ilin en poŝtkeston, devojiĝis kaj kun granda peno retrovis sian hotelon. La lastan parton da tago li pasigis en dormo. Kiam vespere revenis hejmen lia kunulo, li trovis Paŭlon Petroviĉ en lito.

— Ĉu vi, sinjoro, zorgis pri nia morgaŭa vojaĝo? Ĉu vi informiĝis, kiun vagonaron ni devas preni, por daŭrigi nian vojon? — demandis li.

— Ne, sinjoro, mi esperis, ke pri tio zorgos vi. Kara amiko, estu afabla, aranĝu ĉion vi mem: vi estas tre sperta en tiaj aferoj kaj tre rapide ĉie orientiĝas. Kaj mi estos nur via obeema servisto.

— Tre bedaŭrinde, ke vi ne diris al mi pri tio hodiaŭ matene, — respondis la kunulo. — Nu, mi tuj iros kaj pri ĉio informiĝos.

— Sed iom atendu sinjoro! Mi hodiaŭ preskaŭ nenion manĝis, ĉar mi ne povis trovi restoracion.

— Mia Dio! Restoracioj ekzistas en Berlino ĉiupaŝe. Fine, vi povus tagmanĝi en nia hotelo. Ĉu vi estas suĉinfano? Tamen, ne perdu la tempon, vin vestu kaj ni iru!

Ili rapide aranĝis la manĝadon kaj iris por informiĝi pri la plej oportuna vagonaro. La tutan aferon Parazitov konfidis al sia kunvojaĝanto, kun teruro pensante pri tiu tempo, kiam li denove devos vojaĝi sola. La sekvintan matenon ili forveturis el Berlin kaj post du tagoj trafis la kongresurbon.

Renkonto de multaj esperantistoj, noveco de impresoj, bonega aranĝo de l'kongreso forgesigis Paŭlon Petroviĉ pri la vojaĝaj malfacilaĵoj kaj enverŝis en lin novajn fortojn, freŝan energion. Li konatiĝis kun multaj gesamideanoj el diversaj landoj kaj kune kun ili vigle vizitis ĉiujn kunvenojn,

amuzaĵojn kaj ekskursojn. Neniam antaŭe li vivis tiom ĝoje. Liaj leteroj hejmen estis plenaj de miro kaj raviĝo. Al ĉiuj li konsilis lerni Esperanton kaj viziti la kongresojn.

Post la kongreso li amase kun aliaj gekongresanoj feliĉe alvenis Parizon. De tie li jam devis vojaĝi sola. Ĉi tiu penso venenis lian restadon en la bela urbo. Li serĉis akompananton, sed ne trovis. Preni la internacian lit-vagonon malhelpis lia rondbileto. Esperante ian savan okazon, li kelkfoje prokrastis la forveturon. Sed lia forpermeso estis baldaŭ finiĝonta kaj li vole nevole devis sidiĝi en vagonaron. Por alveni en Ruslandon kiel eble plej rapide, li decidis nenie interrompi la vojaĝon.

Kiom malfacila estis lia vojaĝo ĉe tiaj kondiĉoj, povas juĝi nur vojaĝinto en nekonata lando, kies lingvon li tute ne konis. Ĉar Parazitov povis paroli nek france, nek germane, kaj devis interkompreniĝi kun fervojaj oficistoj nur per gestoj, li ĉiam veturis kun streĉita penso, ĉu li efektive elektis ĝustan vojon, ĉu baldaŭ ili alvenos al la stacio, kie li devos ŝanĝi la vagonaron k. t. p. En tia stato li seninterrompe traveturis Svisujon kaj Germanujon, preskaŭ nenion manĝante, nenion trinkante kaj tute ne dormante dum du noktoj. Laŭ tio oni povas imagi lian ĝojon, kiam ilia vagonaro haltis ĉe la unua ruslanda stacidomo. Al li montriĝis karaj eĉ la rusa ĝendarmo, kiu postulis lian pasporton kaj la rusaj limimpostaj oficistoj, kiuj reviziis liajn pakajojn. Ĉie aŭdante la rusan paroladon, li forgesis pri sia trolaciĝo kaj intence serĉis temojn, por kiel eble plej multe ĝui la rusan lingvon. Vido de la rusa samovaro metis lin en neesprimeblan feliĉon. Li trovis sian paradizon. Li trinkis kaj manĝis kvazaŭ hejme. Li postulis, kion volis. Li jam esprimis siajn pensojn per la lango, sed ne gestoj. Dank'al tio li facile aĉetis bileton al sia urbo, senpene trovis la ĝustan vagonaron kaj komforte okupis la kupeon. Unuvorte, li ĝuis la patrolandon. Sed la dormo baldaŭ senkonsciigis lian ĝuon. La naturo ne forgesas pri siaj rajtoj. Li senvekiĝe dormis preskaŭ dudek horojn. Tiustate li alveturis al sia urbo. Ĉe la stacidomo lin renkontis la edzino.

— Kara Paŭĉjo! Kio al vi okazis? Oni ne povas vin rekoni! Kial vi tiom malgrasiĝis? Rigardu, via surtuto ne kuŝas, sed pendas sur vi! — ekkriis ŝi post multaj fortaj kisoj. — Ĉu vi estis tre malsana?

— Ĉu efektive mi tiom ŝanĝiĝis? Cetere, ni devas zorgi pri mia pakajo. Hejme mi ĉion al vi rakontos.

Dum ili estis veturantaj de la stacidomo, Mario Viktorovna rakontis al sia edzo ĉiujn urbajn novaĵojn. Interalie ŝi sciigis, ke per Esperanto tre

interesiĝis nova direktoro de Urba Banko s-ro Ĉekov, kiu tre fervore vizitas la esperantan societon kaj malavare subtenas ĝin per monoferoj.

— Ili vin tre atendas, — aldonis ŝi. — Ankaŭ estas ricevita letero de redaktoro de esperanta gazeto, kie li petas tuj sendi al li promesitan de vi raporton pri la kongreso.

— Kiun raporton? Mi jam sendis al ili kelkajn materialojn. Cetere...

En tiu tempo ili alveturis al sia hejmo. Enirinte en la loĝejon, Paŭlo Petroviĉ profunde ekspiris, kaj ankoraŭ unufoje kisante sian edzinon, sincere diris:

— Glor' al Dio, mi fine estas hejme!

En la manĝoĉambro ilin jam atendis la kara samovaro kaj diversaj manĝaĵoj. Sin lavinte kaj vestinte sian ordinaran hejman ĉemizon, Parazitov ĉe la tablo sentis ne malplian plezuron, ol la greka heroo Odiseo post sia reveno el la dekjara vojaĝo.

Iom satiginte sian apetiton, li komencis rakonti al la edzino pri sia vojaĝo. Bone ripozinte en la rusa vagonaro kaj troviĝante malproksime de la lokoj, kie li tiom suferis, li rakontis pri siaj aventuroj jam ne tiom gale, kiel li reagis al ili eksterlande. Krome, li iom hontis sincere diri, ke por la tricent spesmiloj, kiujn li elspezis dum la vojaĝo, li ricevis pli da malagrablaĵoj, ol da plezuro. Tiukaŭze li jam ne ĉion mallaŭdis kaj pri la kongreso mem rakontis eĉ kun raviĝo. Sed Mario Viktorovna tre bone sciis lian karakteron kaj vidis, kio estas vera kaj kion li aldonis el lia propra kapo.

— Nun vi estas bone instruita! — malice pensis ŝi, rigardante lian malgrasiĝintan figuron.

Demandata poste pri la plezuro, kiun li ricevis dum la vojaĝo, ŝi respondis al siaj konatoj:

— Ĉu vi aŭdis, ke kiam li sin pesis post la reveno, li konstatis perdon de unu pundo* el sia pezo? Do, vi povus konkludi, kiun plezuron li ricevis alilande!

Tiamaniera rakonto pri lia vojaĝo aperigis en la urbo rilate al li multajn mokajn anekdotojn, kiuj iafoje atingadis liajn orelojn. Tio tre kolerigis lin. Tian mokan rilaton li rimarkis, kiam li faris raporton pri la kongreso en la esperantista societo. Por lia malfeliĉo, la nova fervora esperantisto Ĉekov tre multe vojaĝis alilande. Konante preskaŭ ĉiujn famajn vidindaĵojn en la urboj, kiujn vizitis Parazitov, li demandis pri ili tiom detale, ke la raportinto

* Preskaŭ 20 kg. (Noto de la aŭtoro)

plejparte nenion povis respondi. Tio tre incitis Paŭlon Petroviĉ kaj li foriris el la societo kun malamikaj sentoj kontraŭ la bankisto. Sed hejme li havis alian fonton por malagrablaĵoj. Li promesis kaj devis skribi por la esperantista gazeto la raporton pri la kongreso, sed nun li konstatis sin tute ne kapbla por tiu laboro. Ĉiufoje, kiam li komencis skribi, li povis elpensi nur kelke da linioj. Lia kapo tuj fariĝis lacigita kaj senpensema. Li provis imiti formon, enhavon kaj stilon de aliaj raporto, sed el tio ankaŭ nenio rezultis. Li tute ne sciis, kiel sin savi el tia malagrabla situacio. Feliĉe la redakcio ricevis kaj presigis la raporton de alia korespondanto. Tamen tio ne pravigis lin antaŭ la personoj, kiuj sciis pri lia promeso. Lia konscienco ne estis trankvila ankaŭ pro la vortaro. Perdinte multe da laboro kaj tempo por ĝia preparo, li neniel povis trovi personon, kiu konsentus ĝin eldoni. Pro tiu okazo la edzino ne unufoje diris, ke se li tiun laboron uzus por sia ofico, kredeble li nun ricevus plian ordenon aŭ rangon. Cetere, dum la pacaj tagoj ŝi delikate tuŝis ĉi tiun temon, sed dum malpaciĝoj ĝi fariĝis akra armilo, kiun ŝi senkompate enpikis en la koron de la edzo. Malfeliĉe baldaŭ venis la motivo por tiuj malpaciĝoj. Unufoje vizitis sian samideanon doktoro Telegrafov. Interparolante pri diversaj objektoj, li ŝerce diris, en ĉeesto de Mario Viktorovna, ke li ricevis leteron de sia korespondanto, kiu partoprenis la kongreson kaj konatiĝis kun Paŭlo Petroviĉ.

En la letero la samideano skribas, ke nia samurbano pliparte pasigis sian tempon dum la kongreso en la societo de belaj fraŭlinoj.

— Ĉu tio estas vera? — demandis li sian esperantan filon.

Li atendis aŭdi de Paŭlo Petroviĉ iun ŝercon, sed anstataŭ tio li rimarkis sur lia vizaĝo tre malkontentan mienon kaj inklinon ŝanĝi la temon.

— Kion ĉi tio signifas? — pensis la doktoro kaj ekparolis pri aliaj objektoj.

En la sama tempo Mario Viktorovna komencis nerve ordigi sur la tablo diversajn manĝilojn kaj fariĝis pli silentema.

La okazo klariĝis tre simple. Post du semajnoj de la reveno, Parazitov ricevis poŝtkarton, skribitan per virina mano... Mario Viktorovna ne donis al ĝi grandan atenton, sed post unu semajno alvenis ankoraŭ unu poŝtkarto, skribita per sama mano. Nun, post la vortoj de la doktoro, la leteroj havis por ŝi tute alian signifon. Sed kiel ŝi povus konatiĝi kun la enhavo de tiu ĉi mistera korespondado? Ŝi tre bedaŭris, ke ne obeis la konsilojn de la edzo kaj ne lernis Esperanton. Ĉu peti pri la traduko iun el lokaj esperantistoj? Sed tio povas naski multajn mokojn. Nur restas lerni Esperanton. Ŝi trovis

ĉe la edzo esperantan gramatikon kaj sekrete komencis studi ĝin. Iom post iom la celo estis atingita kaj ŝi jam povis kompreni ricevitaĵojn de la edzo leterojn. Kvankam ili ĉiuj havis la ordinaran amikan karakteron, tamen... ĉio povas okazi!.. Estos pli trankvile, se la malbonon ŝi elŝiros kun radikoj... De tiu tempo jam neniu letero de samideanino atingis Paŭlon Petroviĉ.

Duaflanke, por izoli sian edzon de lokaj esperantistoj, ŝi elektis kiel sian helpanton, la tro ambician lian karakteron. Kiel ni jam diris, la lastan tempon en la esperantista societo aperis nova fervora esperantisto Ĉekov. Estante tre klera kaj konante multajn fremdajn lingvojn, li facile lernis Esperanton kaj post tri aŭ kvar monatoj jam sufiĉe flue povis paroli ĝin. Li tiom fervore vizitis ĉiujn kunvenojn de la societo kaj tiom malavare subtenis ĝin mone, ke laŭmerite baldaŭ okupis honoran situacion inter ĝiaj membroj. Kiam alvenis la tempo por reelekto de la societa komitato kaj kiam la doktoro Telegrafov pro trookupiteco rifuzis esti rebalotata, multaj societanoj proponis elekti sinjoron Ĉekov kiel prezidanton de la societo. Tio tre ofendis Paŭlon Petroviĉ, ĉar li opiniis sin kiel laŭrajtan kandidaton al tiu posteno. Tial li agitis inter la membroj, ke oni elektu kiel prezidanton iun malnovan esperantiston kaj evitu por tiu ofico novajn personojn, malmulte konatajn al la Societo. Sed lia agito restis senrezulta: la prezidanto estis elektita Ĉekov.

Tiam Parazitov demonstracie deklaris, ke li tute rifuzas partopreni la Komitaton.

Reveninte hejmen, li kun indigno rakontis pri la elekto kaj pri la rifuzo al sia edzino. Ŝi sendube plene aprobis liajn agojn.

— Se mi estus sur via loko, — inside ŝi diris, — mi tute rifuzus partopreni en ĉi tiu intrigema societo: mi tute ne dezirus semi, por ke aliaj rikoltu.

Kvankam Parazitov ne obeis plene ĉi tiun konsilon kaj ne ekŝiĝis el la societo, tamen denun li okupis evidente malamikan pozicion kontraŭ la nova prezidanto. Li akre kritikis ĉiujn liajn agojn, penis malgrandigi liajn meritojn, malofte vizitis la kunvenojn de la societo, rifuzis helpi ĝin en la okazoj, kiam estis bezonata amasa kunlaborado kaj ĉiuforte penis montri, ke la gvidata de Ĉekov societo neniam povos prosperi. Inter la societanoj li trovis ankoraŭ kelkajn personojn, kiuj opiniis sin ofenditaj de la societo. Ili formis konspiran grupeton, kiu nur opoziciis al la Komitato kaj nenion faris por propagando de Esperanto.

Parazitov penis altiri al tiu grupeto ankaŭ la doktoron Telegrafov. Sed la lasta divenis la verajn motivojn de l'agado de Parazitov. Li bone vidis

ĝian malutilon por la ideo kaj ne sciis, kion entrepreni. Li penis ĉiuforte interpacigi la partiojn. Sed ĉio estis vana. Fine lia pacienco krevis kaj li sendis al Parazitov longan leteron, kie li malkaŝe esprimis sian opinion pri lia agado.

Detale analizante en ĝi celojn de la esperantista societo, li skribis:

Ni fondis la societeton por kunigi niajn fortojn. Ni tiras grandan ŝarĝon. Nur unuanimeco povas movi ĝin. Ĉiuj niaj membroj devas iri samdirekte. Por atingo de la celo estas bezonega disciplino. Ni imitu la simplajn laboristojn. Rigardu, kiom unuanime ili tiras trabojn kaj kiom grandajn ŝarĝojn ili levas. Atentu, kiom unuvoĉe ili subtenas sian ekkantiston. Sed kion ni vidas en nia societo? Ĝi konsistas el kelkaj malamikaj elementoj. Unuj el ili laboras, la aliaj nur malhelpas. La duaj ofte detruas tion, kion produktis la unuaj. Ĉiu progrespaŝo estas zoile* kritikata kaj malice ĉikanata. Ĉu povas progresi tia societo? Sendube ne. Dum ni ne estas fortaj, ni devas timi ĉiun partiecon. Niaj partioj ankoraŭ ne estas ĝustatempaj: ili povas naski nur skismojn kaj malvenkon. Kiu ŝatas ilin, tiu ne ŝatas nian celon. Li nur helpas nian malamikon. Nia tasko — ne kiu kaptos, sed — kiel kapti. Antaŭ ĉio ni devas almiliti fortikaĵon. La ordenoj sekvos poste. Dume estas premiata nur disciplino. Kolegiaj decidoj estu niaj leĝoj. Kolegie elektitaj estroj estu niaj generaloj. Kiu ne deziras obei ilin, iru for de ni.

Jen estas mia opinio. Vi vidas, ke ĝi multe diferencas de la via.

La diferenco malhelpas, ke mi aliĝu vian grupon. Mi povas esti partiano nur kiam okazas voĉdonado. Post apero de konfirmata decido mi farigas simpla obeema soldato.

Mi esperas, ke mia sincera opinio neniom vin ofendos kaj inter ni restos la antaŭaj rilatoj. *Telegrafov*.

Ricevinte la leteron, Parazitov elverŝis kontraŭ la doktoro sitelegon da plej kotaj kaj ofendaj insultoj.

— Ho, kanajlo, li subtenas la prezidanton pro personaj interesoj! Kredible *Telegrafov* bezonas lin, por diskonti siajn kambiojn. Friponoj, malnobluloj! Mi neniam pardonos al li lian perfidon. Mi ĉie krios, ke li ne kuras, sed nur prirabas siajn malsanulojn. Jen aperis kia moralinstruisto!

Longe aŭskultis tiun elverŝadon lia edzino. Ŝia ĝojo ne havis limojn.

* Zoilo (helene: Ζωίλος). Helena filozofo kaj kritikisto, vivinta en la 4a jarcento a. K. Oni uzas figure lian nomon kiel tiun de envia, gala kaj harfenda kritikisto. (Noto de la redaktoro)

Ŝi triumfis sian venkon. Nun ŝia edzo jam ne vizitos plu ĉi tiun malbenitan societeton!

— Mi jam delonge al vi diris, ke ili ĉiuj estas friponoj, — konsolis ŝi Paŭlon Petroviĉ. — Forlasu, mia amiko, ĉi tiun malsaĝan Esperanton kaj okupu vin per via propra ofico. Tio estas pli trankvila kaj pli profita.

La espero de Mario Viktorovna parte efektiviĝis. Paŭlo Petroviĉ tute plu ne vizitis la societeton. Sed la okupadon per Esperanto li ne lasis. Li ano koraŭ inercie elspezis sufiĉe multe da mono, por aboni ĵurnalojn, venigi esperantajn librojn kaj korespondi. Mario Viktorovna decidis resanigi la edzon ankaŭ de ĉi tiu pasio. Kaj fine ŝi atingis la celon.

Unufoje, reveninte hejmen, ŝi, kvazaŭ interalie, diris al sia edzo:

— Ĉu vi scias, ke Telegrafov eldonis esperantan libron? Mi vidis ĝin metitan en montrofenestroj de niaj librejoj.

Mario Viktorovna ne povis ne rimarki, ke tiu sciigo faris ĉe la edzo tre malagrablan impreson. Por pligrandigi ĝin, ŝi aldonis:

— Sed via laboro pereis vane. Via vortaro ĝis nun ne estas eldonita.

— Nu, ne ĉio estas bona, kion oni presas. Mi ne pensas, ke lia libro estos aĉetata. Krom tio mi ne esperas, ke Esperanto longe vivos. Kredeble ĝin pereigos la lingvo Ido. Almenaŭ al mi pli plaĉas Ido, ol Esperanto, kaj mi intencas forlasi Esperanton kaj propagandi en Ruslando tiun novan lingvon.

— Sed ĉu vi jam lernis ĝin?

— Ankoraŭ ne, sed mi konatiĝis kun ĝi laŭ kelkaj gazetaj artikoloj.

— Hm! Kiel vi volas! — respondis la edzino.

Post tio Paŭlo Petroviĉ tute ĉesis sin okupi per Esperanto kaj komencis lerni Idon. Li venigis kelkajn lernolibrojn kaj eĉ faris anoncon en unu el idistaj ĵurnaloj, ke li aranĝas en Ruslando Idistan Ligon. Sed laŭ tiu anonco li ricevis nur tri aliĝojn kaj unu leteron, kies aŭtoro proponis al li nomi la intencatan Ligon Idiota, sed ne Idista.

“Nur idiotoj, skribis li, ne povas kompreni la aksiomon, ke se ĉiu homo proponos sian propran lingvon, la homaro neniam posedos la komunan interkomprenilon.”

Konvinkiĝinte, ke la lingvo Ido estas preskaŭ nova lingvo kompare kun Esperanto kaj ĝia propagando prezentas dekoblajn malfacilaĵojn, Parazitov tute ĉesis okupi sin per internaciaj lingvoj kaj denove ĉiujn siajn zorgojn direktis al rangoj, regnaj monpremioj, bongustaj kukoj k. t. p.

Nun li fervore kaj akurate kalkulas botelojn en la brandvendejoj, kiuj

estas komisiitaj al lia observado kaj kun malagraba sento sin deturnas de la personoj, sur kies brusto li rimarkas la verdajn stelojn.

Mario Viktorovna ankaŭ tute eniris en la antaŭan radkavaĵon. Nun jam nenio minacas ilian hejman trankvilecon; preskaŭ la tutan tempon ŝi fordonas al la mastrumado, manĝado kaj ĉikanado. Ŝi kun plezuro rimarkas, ke ilia kapitalo tre rapide kreskas kaj ŝi jam revas pri tiu tempo, kiam ĝi atingos la duoncentmilon. Konversacio kaj revoj pri tiu feliĉa epoko estas la plej ŝatata temo, kiam ŝi restas sola kun la edzo.

Aleksandr Saĥarov*

Aleksandr Andrejeviĉ Saĥarov [sáĥarov] (Александр Андреевич Сахаров, 1865–1942/43) naskiĝis la 7an (Gregorie: la 19an) de aprilo 1865 en la vilaĝo Kudeiĥa, Simbirsk gubernio (nun en Ĉuvaŝio), en la familio de la rusortodoksa pastro Andrej Valentinoviĉ Saĥarov kaj ties edzino Anna Pavlovna Saĥarova. Li lernis en gimnazio en la gubernia ĉefurbo Simbirsk (nun Uljanovsk) kaj, fininte ĝin en 1885, studentiĝis en la matematika fakultato de la Kazana Universitato.

En 1887 pro partopreno en studenta striko li estis konsiderita “politike nefidinda persono” sen rajto esti instruisto. Post la lasta universitata ekzameno en 1890 li longe serĉis laboron kaj en 1891 dungiĝis kiel kancelaria oficisto en la Simbirsk ŝtata financa oficejo. En 1894 ekoficis kiel impost-inspektisto en Ardatov (tiam en Simbirsk gubernio, nun en Mordvio). En 1907 en la ŝtatoficista rango kortega konsilisto (ekvivalento de la armea subkolonelo) ekŝiĝis el la ŝtata servo, ekloĝis en Moskvo kaj dediĉis sin plentempe al Esperanto. Post la revolucio (1917) kaj interna milito (1917-22) laboris en Moskvo kiel instruisto ĝis sia emeritiĝo. Aleksandr Saĥarov mortis en Moskvo en la fino de 1942 (eble en 1943).

Saĥarov lernis Esperanton en la 1904a jaro (№10167 en la Zamenhofa adresaro de novaj esperantistoj) kaj ekpropagandis la lingvon prelege kaj artikole, ekinstruis Esperanton kaj en 1906 fondis kaj ekgvidis Esperanto-societon en Ardatov.

Jam komence de sia vivo esperantista Saĥarov decidis ekokupiĝi pri eldonado. Li kompilis kaj eldonis en Kazano dulingvan artikolaron *Sur vojo al kunfratiĝo de popoloj* (1907), kiu enhavis ankaŭ lian tradukon de *Esenco kaj estonteco de la ideo de Lingvo Internacia* de Zamenhof (atribuita al Louis de Beaufront). Saĥarov utiligis sian partoprenon en la 2a kaj 3a Universalaj

* Ĉi tiu teksto estas ampleksigita versio de la artikolo pri A. Saĥarov, baldaŭ aperonta en la enciklopedio *Nia Diligenta Kolegaro*.

Kongresoj (1906, 1907) kaj postkongresajn restadojn en Parizo kaj Berlino por spertiĝi pri Esperanto-eldonado kaj en 1907 fondis en Moskvo librejon (vendejon kaj eldonejon) *Esperanto*, ĉe kiu aperis trideko da libroj, inter kiuj estis tradukoj (*Patroj kaj filoj* de Ivan Turgenev, tradukita de Kabe; *Princo Serebrjanij* de Aleksej K. Tolstoj, tradukita de Maria Ŝidlovskaja; *Orienta Almanako* k. a.), originalaĵoj (Ivan Ŝirjajev, Vasilij Devjatnin k. a.), lernolibroj kaj vortaroj, *Historio kaj teorio de Ido* de Boris Kotzin.

En februato 1909 li pretigis kaj eldonis la unuan numeron de ĉiumonata revuo *La Ondo de Esperanto*. Ĝi aperis ĉiumonate en la eldonkvanto du mil ekzempleroj. La rubrikaro estis tradicia: *Esperanto en Ruslando*, *Esperanto eksterlande* (en la rusa lingvo), *Bibliografio*, *Diversaĵoj*, *Amuza fako*. Aperis beletraĵoj, felietonoj, artikoloj pri temoj sociaj kaj kulturaj, jaraj revuoj de la Esperanto-movado. La abonantoj jarfine ricevis senpagan literaturan suplementon. En *La Ondo* aperis unika serio de portretoj de pli ol cent famaj esperantistoj. Ĝis sia malapero *La Ondo* estis la plej legata Esperanto-revuo en Ruslando, kvankam intertempe naskiĝis kelkaj aliaj gazetoj. La 2a Ruslanda Esperanto-Kongreso (Kievo, aŭgusto 1913) decidis, ke *La Ondo de Esperanto* estu oficiala Ruslanda organo esperantista kun *Pola Esperantisto* por Pollando kaj *Finna Esperantisto* por Finnlando. Dum la Unua Mondmilito ĝi estis unu el nemultaj internaciaj ligiloj inter la esperantistoj. La ŝovinisma haladzo nur en la unuaj militaj monatoj iomete sentiĝis en *La Ondo*, kaj poste pri la milito memorigis ĉefe mortanoncoj pri pereintaj esperantistoj. Sume aperis 101 numeroj.

Saĥarov ne nur redaktis, eldonis kaj vendis librojn, li ankaŭ verkis artikolojn kaj librojn. En 1913 aperis lia 52-paĝa primovada satiro *Superforta ambicio*, kiu montras tipan Esperanto-entuziasmulon, baldaŭ perdintan intereson pri Esperanto. Ĝi estas ne nur "skizo el la esperantista vivo", sed ankaŭ skizo pri la ŝtatoficista vivo en distrikta urbo (ambaŭ temoj biografie propraj al Saĥarov) spicita de milda humuro. Carlo Minnaja nomis la novelon "bele konstruita" kaj konstatis, ke "Saĥarov tre penetreme pritraktas la psikologion de la protagonisto" (*Literatura Foiro*, 1996, N^o160).

Bedaŭrinde, Saĥarov ne plu verkis beletre, sed dum tri sekvaj jaroj kreis tutan didaktikan serion, kiun konsistigis lernolibro de Esperanto (1913), ŝlosilo-komentario por ĝi (1915), Esperanto-rusa frazlibro (1915), Esperanto-rusa kaj rusa-Esperanta vortaroj (1916) kaj kompilis krestomation el verkoj de 42 aŭtoroj (1915). La ses verkoj en 1916 aperis en unu 448-paĝa volumo *Vesj jazyk Esperanto* (La tuta lingvo Esperanto). Ili estis plurfoje

represitaj kaj reeldonitaj, aparte kaj kune. Probable, la unuaj uzantoj de ĉi tiu materialo estis kursanoj de Instituto de Esperanto kun dunivela instruado (elementa kaj pedagogia kursoj) kaj atestado, kiun Saĥarov fondis en oktobro 1910 en Moskvo; filio de la instituto funkciis en Peterburgo.

Post la bolŝevista revolucio (1917) privata entreprenado en Soveta Ruslando estis tre komplikita, preskaŭ ne ebla, kaj liaj gazeto, librejo kaj instituto devis ĉesi, tamen Saĥarov ne forlasis Esperanton. En la moskva lernejo, kie li instruis matematikon, Saĥarov instruis ankaŭ Esperanton kaj fondis Esperanto-rondeton *Junulara Avangardo* (1920). En la 1920aj jaroj li aktivis en la instruista sekcio kaj lingva komisiono de SEU* kaj estis membro de la Centra Komitato de SEU, sed en 1929 ĉesis kunlabori en SEU pro malkonsento kun Ernest Drezen kaj daŭrigis sian Esperanto-agadon indvidue. Eble pro ĉi tiu distanciĝo li evitis la amaran sorton de la gvidantoj de SEU. Jam post la fermo de SEU (1938) en aŭgusto 1940 Saĥarov proponis al la Soveto de Popolaj Komisaroj (= registaro) de USSR fondi ŝtatan Esperanto-muzeon kaj bibliotekon. Nelonge antaŭ sia morto li donacis sian Esperanto-kolekton al la Ruslanda Ŝtata Biblioteko de Fremdlingva Literaturo.

En 1991 *La Ondo de Esperanto* estis refondita en Sverdlovsko (nun Jekaterinburgo), ekde 2001 ĝi aperas en Kaliningrado. La eldonejo *Sezonoj* en 1992 faksimile reprenis la *Superfortan ambicion*. En 1993 en Moskvo estis eldonitaj la *Rememoroj de centprocenta esperantisto* de Aleksandr Saĥarov, kiuj antaŭ tio fragmente aperis en *La Ondo de Esperanto*.

Halina Gorecka
Aleksander Korĵenkov

Ĉefaj verkoj de Aleksandr Saĥarov

[Zamenhof L.] Beaufront L. de. *Suŝĉnostj i buduŝĉeje idei meĵdunarodnogo jazyka* (Tr. de Esenco kaj estonteco..., 1909).

Signifo de akciaj societoj por la Esperanta movado (1911).

Osnovnoj kurs jazyka Esperanto (1913).

Superforta ambicio: Skizo el la esperantista vivo, originale verkita (1913, Faksimila represo: 1992).

Esperanto-rusa frazlibro (1915).

Kljuĉ-samouĉitelj k uĉebniku A. A. Saĥarova "Osnovnoj kurs meĵdunarodnogo jazyka Esperanto" (1915).

* Sovetlanda (poste: Sovetrespublikara) Esperantista Unuiĝo.

Plena Esperanto-rusa vortaro (1916).
Rusa-Esperanta vortaro (1916).
Vesj jazyk Esperanto (Ses partoj, 1916).
Mejdunarodnyj jazyk Esperanto (1922).
Rememoroj de centprocenta esperantisto (1993).

Verkoj pri Aleksandr Saĥarov

Cibulevskij D. *Enciklopedio de historio de la E-movado en USSR*. Ĥarkiv, 2002, p. 81-82, 118.

Enciklopedio de Esperanto. Vol. 2 / Red. L. Kökény, V. Bleier. Budapest, 1934, p. 477.

Gorecka H. *La Ondo de Esperanto (Dek gazetoj)*. Kaliningrado; Kaunas, 2010, p. 14-16).

Gorecka H., Korĵenkov A. *Esperanto en Ruslando*. Jekaterinburg, 2000, p. 6.

Minnaja C., Silfer G. *Historio de la Esperanta Literaturo*. La Chaux-de-Fonds, 2015, p. 91.

Pleadin J. *Ordeno de Verda Plumo: Leksikono pri esperantlingvaj verkistoj*. Ĝurĉevac, 2006, p. 202-203.

Saĥarov A. *Rememoroj de centprocenta esperantisto*. Moskva, 1993.

Szmurlo V. *Ariadna fadeno. Universala Alfabeta Nomaro-Adresaro (ANA)*. Moskva, 1993, p. 98.

Vlasov D. *Esperanto: polveka cenzury. Razvitije esperanto-dvijenija i jeho ĵurnalistiki v uslovijah cenzury v Rossijskoj imperii i SSSR (1887-1938 gg.)*. Moskva, 2011, p. 47-48.

Vlasov D. *Istorija primenenija esperanto v Rossii*. Moskva, 2014, p. 17, 60-65, 108-109, 154.

Hohlov N. *1908-1928 – Inter la aliaj jubileoj (Esperanto, 1928, №4)*.

Stepanov N. *Instituto de Esperanto (Spekro, 1993, №1)*.

Minnaja C. *Lule sur "La Ondo de Esperanto" (Literatura Foiro, 1996, №160)*.

Gorecka H., Korĵenkov A. *Iom pri La Ondo de Esperanto* <http://sezonoj.ru/2011/09/ondo/>.

Kirilina N. *Osnovatelj esperanto v Rossii rodilsja v s. Kudeiĥa* http://gov.cap.ru/SiteMap.aspx?gov_id=437&id=1508748.

Minajev D. *Stoprocentnyj esperantist* <http://ulpressa.ru/2014/10/28/stoprot-sentnyiy-esperantist>.

Virtuala Biblioteko de Sezonoj

№1. Aleksandr Puŝkin. *La pika damo*.
Tradukis Aleksander Korĵenkov.
Kaliningrado: Sezonoj, 2010. 30 paĝoj.

№2. Anton Ĉeĥov. *Sveda alumeto*.
Tradukis Aleksander Korĵenkov.
Kaliningrado: Sezonoj, 2010. 24 paĝoj.

№3. Edgar Allan Poe. *La falo de la domo Usher*.
Tradukis Edmund Grimley Evans.
Kaliningrado: Sezonoj, 2010. 24 paĝoj.

№4. Fjodor Dostojevskij. *Blankaj noktoj*.
Tradukis Grigorij Arosev.
Kaliningrado: Sezonoj, 2010. 48 paĝoj.

№5. Arthur Conan Doyle. *La ĉashundo de la Baskerviloj*.
Tradukis William Auld.
Kaliningrado: Sezonoj, 2010. 168 paĝoj.

№6. Harrison, Harry. *Naskiĝo de la Rustimuna Ŝtalrato*.
Tradukis Reinhard Fössmeier, Edmund Grimley Evans,
Rob Helm, Konrad Hinsen, Pierre Jelenc, Jorge Llambías,
Kevin Schoedel, Mark Weddell.
Kaliningrado: Sezonoj, 2011. 195 paĝoj.

№7. Nikolaj Gogol. *Palto*.
Tradukis Aleksander Korĵenkov.
Kaliningrado: Sezonoj, 2011. 35 paĝoj.

№8. Aleksander Korĵenkov. *Fjodor Dostojevskij en Esperanto*.
Kaliningrado: Sezonoj, 2011. 33 paĝoj.

№9. Charles Dickens. *La postlasitaj paperoj de la Klubo Pikvika*.
Ĉapitroj 1–7.
Tradukis William Auld.
Kaliningrado: Sezonoj, 2012. 121 paĝoj.

№10. Aleksander Korĵenkov.
Unu Ringo ilin Regas: John Ronald Reuel Tolkien en Esperanto.
Kaliningrado: Sezonoj, 2012. 22 paĝoj.

№11. Georges Simenon. *Maigret hezitas.*

Tradukis Daniel Luez.

Kaliningrado: Sezonoj, 2012. 142 paĝoj.

№12. Miĥail Lermontov. *Princidino Mary.*

Tradukis Nikolaj Danovskij.

Kaliningrado: Sezonoj, 2014. 86 paĝoj.

№13. L. M. Zamenhof. *Kongresaj paroladoj.*

Kaliningrado: Sezonoj, 2015. 64 paĝoj.

№14. Aleksandr Saĥarov. *Superforta ambicio.*

Kaliningrado: Sezonoj, 2017. 31 paĝoj.

Nia elŝutejo:

<http://esperanto-ondo.ru/Libroj/Libroj.php>